

سی فصل تحقیق و رموز استنطاق

ظرف و پاکت پر منگنات شده و پس از نیم ساعت شعله ور گردیده و بطری شکسته استبلن که گاز سریع الاشتعال خود را در آن نواحی مملو ساخته ایجاد آن انفجار را نموده است لذا حکم برائت مظنونین صادر شد. مقصود اینست که استنطاق متهم را اگر با اصول بعمل آورید و موفق باقرار او نشوید قضیه را باوجود دلائل کافی برای اثبات تقصیرش دنبال کنید شاید بی گناهی او مسلم شود.

معاینه محلهای مجاور

برای اینکه آثار متهم را بیابید یا اطلاعات مختلفه از طرز توقف و حرکت او در ساعات مختلف لازم داشته باشید محلهای مجاور محیط جرم را گردش کنید و آنچه راجع به تحقیقات محل وقوع جرم گفته شد در آنجا نیز عمل نمائید.

مطالعه در احوالات حیوانات اهلی

حیوانات دست آموز خانگی اغلب بعدی تربیت میشوند که علاقه مند بربری خود میکنند و در موقع حمله و ستیز میان آنها تغییر وضع و حال میدهند و در مقام کمک و دفاع برمیآیند. گاهی از شدت و با حمله مجرم فراری میکنند در هر صورت اول مرتبه مسائل دفاع حیوانی را مورد مطالعه قرار دهید پنجه و منقار و اطراف دهان و دندان آنها را مطالعه و آثار جراحت یا نخها و موهائی که ممکنست از متهم بمنقار و چنگال آنها مانده باشد پیدا کنید به بینید جراحی خراشی در آنها بعمل آمده و برعکس بدن متهم را نجسس کنید به بینید آثار زخم دندان و چنگال و منقار دیده میشود یا نه. در بدن متهم به بینید آثار آب حیوانات از قبیل یر و یشم و کربک و غیره مشاهده می کنید یا نه ..

چیزی نشان نمیداد که مواد محترقه و دنیا میت و باروتی خریده و بکار برده باشند و حتی مظنونین معتاد به دخانیات نبوده و کبریت و شمع و بنزین هم خریداری نکرده بودند. يك معاینه دقیق دیگر در محل وقوع بعمل آمد قدری لکه چربی در دیوار و فسه دیده شد و چون لکه قدری مطلب را مردد کرد بنا براین باید فهمید این لکه از چیست. از مدیر دواخانه سؤال شد قبلاً چنین لکه در این محل دیده میشد جواب منفی اظهار داشت لذا مطلب قدری روشن و در اطراف لکه تحقیق شد چه دواهائی قبلاً قرار گرفته بوده معلوم شد شیشه گلیسرین بزرگ بالای فسه و در زیر آن يك پاکت پر منگنات دوپداس قرار گرفته و در سمت راست آنها يك بطری گاز استیلن موجود بوده حال باید فرست و فریجه را بکار انداخت و آن اینست که ترکیب گلیسرین و پر منگنات چه نتیجه میدهد بار جوع بخواص شیمیائی آنها معلوم شد در مجاورت یکدیگر در ترکیب مشتمل میگردد. پس قطعاً این اشتعال علت واقعه بوده ولی باز هم تردید در میان تحقیق است زیرا تحقیقات در اطراف هویت و معلومات مظنونین نشان نمیدهد که آگهی و وقوفی بر رمز علمی این دودار داشته باشند پس چطور اشتعال ایجاد گردیده. لذا شروع به تحقیق مظنونین از راه دیگر نموده که چه اشخاصی در موقع شنیدن صدا آمد و شد میکردند در جواب معلوم شد کامیون عظیم الجثه نیم ساعت قبل از وقوع قضیه فقط آنها را از خواب بیدار و پس از آن صدای انفجار را شنیده و از ترس رو بفرار نهاده اند اینجا دیگر بی نصیری آنها مسلم شد چه آنکه لکه گلیسرین مسلماً که قبلاً نبوده و بعد تولید شده مجاورت دو دوی پر منگنات و گلیسرین با آن خاصیت مسلم بوده وجود بطری پر از گاز استیلن که نیز قابل اشتعال است محقق بوده قطعاً لرزه کامیون شیشه گلیسرین را سرازیر کرده و وارد

معاینات بدنی

لباس ، دست ، ناخن ، مو ، ریش ، ناحیه زهار معاينه شود . لکه خراش ، جراحت ، زخم را نجسس کنید هر عطر و بوئی بمشامتان میرسد توقیف نمائید و به بینید جرم دیده آن عطر و بورا استعمال مینموده است یا نه .

رجوع بدلیل عقل و مظلون شدن

مطابق آنچه تا کنون گفته شد دیدیم دو نکته مهم مؤثر در کشف حقیقت واقعه است . یکی وجود امارات و آثار باقیه از جرم . و یکی وجود قریحه و فراست و تردستی مستنطق . برای حفظ آثار جرم باید بکوشید که تغییر وضع و حالتی در آنها داده نشود و گر نه جزئی تغییرشان احتمالات شما را بنتائج غلط میرسانند . لذا باید محل وقوع و محیط جرم را قدغن نمود آمد و شد نشود تا اعمال و تحقیقات شما خاتمه یابد .

رکن دوم قریحه و تردستیهای شما است . البته در هر منطقی این شرایط جمع نبوده و خلقتشان متفاوت است پس چگونه باید رفع این اشکال را نمود . بعقیده نگارنده در این مورد توسعه و بسط اصول محاکماتی (جزائی) لازم است یعنی شاهکارهای تحقیق را در اعمال متناهی باید جزء خصوص قانونی آورد و مستنطق را مکلف بر عایت آنها نمود . در هر صورت پس از رؤیت آثار و امارات جرم یقین حاصل نکنید آنچه این آثار ایجاد احتمال مینماید صحیح باشد بلکه همانطور که شهادت شهود ممکن است دروغ باشد و شما را گمراه کند آن آثار نیز شما را بوسوسه بکشد لذا بمحض مشاهده آثار جرم رجوع بعقل کنید به بینید واقعه و اوضاع و احوال آن مقتضی است تصور شود چنین آثاری از آن باشد یا نه . مثلاً خبر داده شد شخصی خود را بوسیله آویختن بسقف خفه نموده است بمحل جرم فوراً حاضر می شویم شروع بمشاهده میکنیم می بینیم بلندی کف پای مقتول آویخته از زمین دو متر است و زیر پای او يك صندلی روی زمین افتاده و برگشته است البته ظاهراً بنظر میرسد شخص متوفی ابتدا روی صندلی رفته و حلقه طناب را بگردنش آویخته و

بعد با پا صندلی را بکنار زده یا با فشار تنه خود را خفه کرده باشد .

ولی با قدری دقت و تفکر می بینیم معقول نیست چنین تصور شود زیرا ارتفاع صندلی تا رفتن نیم متر و باید مقتول روی صندلی ایستاده و حلقه طناب را بگردن خود انداخته باشد در صورتیکه يك متر و نیم تفاوت ارتفاع موجود است پس شکی نیست فوت و قتل او مسند بفعل شخص غیر و دیگری خواهد بود . و همچنین اعلام شد مستخدمی در خانه مشغول خدمت بوده است پس از چندی مستخدم جدید دیگری نیز بهمان خانه وارد مستخدم اول مرتکب چند فقره سرقت مهم و اشیاء نفیس میگردد . فوراً بمحیط جرم حاضر و شروع بمشاهده مینمائیم می بینیم جواهراتی از داخل صندوقهای آهنی سرقت شده محل صندوق در اطرفهای درونی عمارت پرت و عقب افتاده است .

ضمناً یکی از اشیاء مسروقه را در اطاق استراحت با صندوق مستخدم جدید میبایم در اطراف سوابق مستخدم قدیم استنطاق میکنیم تحقیق نشان میدهد تا کنون چنین عملی از او سر نزده است . پس میگوئیم مستخدم قدیم مورد سوء ظن نباید باشد چه نظائر عماس تا کنون در اینخانه اتفاق نیفتاده و از جمع این احتمال با وجود این قریحه که بزکته سرقت نزد مستخدم جدید پیدا شده احتمال قوی و ظن غالب بر مجرمیت مستخدم تازه وارد میرود ولی با قدری فکر و رجوع بدلیل عقل می بینیم معقول نیست تصور شود شخص ناشناسی که تازه بخانه آمده و بی وجود اشیاء ذقیمت موجوده آنجا برده محلش را بزودی آشنا شده بتواند مرتکب چنین سرقت گردد . نحوه ارتکاب میرساند اطلاع و علم کافی قبل از مرتکب موجود بوده .

بعلاوه معقول نیست پس از سرقت این شخص مالی را نزد خود نگاه داشته باشد قدری باین احتمال قوت میدهم در اطراف خروج مستخدم جدید و قدیم از خانه پس از وقوع جرم تحقیق مینمائیم می بینیم مستخدم قدیم ساعات بسیاری پس از وقوع جرم در خانه نبوده و مستخدم جدید

اصلاً آنگاه را ترك ننموده است. بنا بر این اگر عمل مربوط به مستخدم جدید باشد باید سایر اموال مسروقه در حوالی و نقاط مجاور دیده شود و حال آنکه حاصل تجسس و کاوش و تفتیش چیز را نشان نمیدهد لذا طرز خرج کردن و پرداختی های مستخدم قدیم را تعقیب میکنیم و منزل او را تفتیش مینمائیم معلوم میشود عملاً سرقت با او ارتباط دارد. و برای گمراه کردن مأمور تحقیق معصومی را ظاهراً مقصر قلمداد نمود است.

اغلب متهمین و مجرمین پس از ارتکاب جرم بفرار تغییر و انحراف آثار جرمند و طوری آثار را با عمل و واقعه منطبق میکنند که ایجاد سوء ظن و احتمال مستنطق را بحقیقت واقعه منحرف میسازند لذا دقت کنید دچار این وسوسه های دروغی و گرفتار حقه بازهای مجرم نشوید. اثر مهمی که این وسوسه ها ایجاد مینماید اینست که تحقیق را عمیق و بطئی میسازد زیرا احتمالات و سوء ظن ها که زیاد و مختلف شد بحکم وجدان و اجبار همه را باید تعقیب و دنبال کرد. از کجا فکر متهم همین نباشد که در این فاصله فرار کنند یا مجال و فرصتی برای محو آثار دیگر جرم یا تبانی داشته باشد در این موارد حتماً مظنون و متهم را توقیف کنید و منتظر جمع آوری دلائل بسیار نباشید.

اظهارات

پس از اینکه مشاهدات با دقت و متانت انجام یافت شروع باستماع اظهارات شهود بنمائید و از اشخاصی که در واقعه حاضر بوده اند تحقیق بعمل آورید در خصوص وضعیت عمل از کسان نزدیک و اهل خانه و همسایه ها تحقیق نمائید وظائف مأمورین کلانتری در اینموارد خیلی سنگین است در وقایع مهم آمد و شد و ارتباط شهود قضیه را با افراد غیر باید قطع کنند تا مشاهدات آنها مزوج و مخلوط با عناصر دروغی نشود و نتیجه خطائی از شهدان نشان تولید نگردد و آنچه شنیده اند حقیقتش را پس بدهند و در ارتباط با متهم و کسان واقع نشوند و دلسوزی و شفقت یا تعقل و کینه بخرج ندهند و اگر غیر اینصورت باشد تبانی و انحراف حقیقت و شهادت

کذب را در اولین بله تحقیق در انتظار داشته باشید فوراً مأمورین تحقیق کلانتری تا رسیدن مدعی العموم و مستنطق باید محیط عمل را اگر با کرم محاصره کنند شهود و شاکی و متهم و مجنی علیه را دوره نموده سؤال و جواب مختصر و مفید و حقیقی را ثبت نمایند و اگر کمی فاصله و سردی در انجام این تحقیقات مقدماتی تولید شود نتایج مطلوبی نخواهد داشت. باید با اصول روان شناسی و آشنائی بوظائف و اعماز دماغ اشخاص را در تحت تأثیر و ارتباط قواء روحی خود قرار داده حقیقت را از آنها بیرون بکشید. اغلب شهود روی اینکه از شغل و وظیفه خود بیکار میشوند و مدنی کارشان تعطیل میگردد و ضرر مادی و خساراتی در زندگانی روزانه آنها بعمل میآید از آمدن بدائره تحقیق مسامحه میکنند و با خود را مخفی ساخته از ادای شهادت امتناع میورزند و پس از تولید این احساسات تصور نمیرود شهادتشان از روی صفای خاطر بیان گردد در هر حال برای حفظ این احتیاط باید سعی نمائید مطلب را از دهان شهود نزدیک و وقوع قضیه بگیرید. در این مرحله تحقیق باید فوق العاده استحکام داشته باشید یعنی مستنطق سؤال و جواب خوب و مفید و مجاب کننده نماید بنحوی که مستمع از جواب و سؤال تعاضی نکند. تجربه البته لازمست ولی در عین حال باید بتحصیل علوم مربوطه استنطاق (علم تشریح مغز، روح شناسی، معرفت بقانون و صنایع فلسفه مجازات و مجرمیت، علم اخلاق منطق ادبیات و زبان ملی آشنائی بعبادات قوم و قبیله) بیفزاید تا محیط و مسلط بهر سؤال و جواب باشید و اگر اظهاری در ضمن تحقیق نزد شما نمایند حیران و سرگردان در فهم آن مطلب نگردید باید آشنا بعلم فلسفه خلقت روح و حکمت آفرینش و فلسفه صنایع و عادات باشید تا بتوانید در اطراف سن و جنس و تاثیرات خاک و محیط و آب و هوا و تعلیم و تربیت و مذهب و امراض روحی اشخاص تحقیق نمائید و همچنین بتوانید درک کشید متهم در اراده و تصمیم عمل خود چه حالتی را دارا بوده محتاط یا لاقید و بی مبالا بوده. البته پس از فرا گرفتن این اصول تجربه نیز در فن شما دخالت دارد زیرا

طرز سؤال و جواب با هر طبیعت و خلقت منوط باینست که سؤال و جواب با طبایع مختلفی بعمل آمده و رمز درونی هر دل را بدل بگیرد و رفتار خشن و نرم و تند را متناسب مزاج و روحیات بامتهم و شهود انجام دهد. قیافه مستمع سؤال را در هر اظهاری قبل از سؤال و بعد از سؤال مواظب باشید و قبل از طمیان ناطقه و تکلمش به بینید چه حرکت و تکان و لرزه و ادا و لبخند و حزن و خشم و غضب و نگاه مسخره و نگاه تعجب و نگاه فراموشی باو دست میدهد. در موقع شهادت شهود و پاسخهای متهم چه خوبست صنعت عکاسی دخالت کنند زیرا حالات شاهد و متهم در حین سؤال و جواب و تغییرات قیافه آنها کاملاً در دسترس بوده و از مجموعه گفتارشان يك تعبیر ایجاد میشود و كمك بسیاری باثبات قضیه مینماید. جوابها را دقت کنید كم و زیاد نشود خصوصاً آنچه را که متهم جواب میدهد. البته با توسعه صنایع امروز جا دارد آرزو کنیم در دائره تحقیق اسبابهای حس صدا باشد و جوابهای متهم را کاملاً ضبط کند زیرا اغلب متهمین پس از اعتراف و اقرار نزد قاضی تحقیق در پیشگاه محکمه منکر اظهارات خود میگردند ولی اگر عین صدای طبیعی آنها را دوباره در حضور خودش پس بدهند دیگر جای انکار باقی نخواهد بود.

خبره و ممیز و مصدق

مقصود از خبرویت

شرایطی را که لازمست مستنطق دارا باشد دیدیم و بفرض اینکه کلیه اطلاعات علمی و فنی و تجربی در او تولید شود نمیتوان ادعا کرد در هر فن متخصص است البته باید مستنطق ذی فنون باشد ولی هرگز ذی فنون ماند ذی فن تخصص کافی ندارد و لذا برای تشریح و تجزیه و تفکیک امارات و آثار جرم و مشاهده قسمتی از معاینات محلی (مثل خرابه ها ساختمانها کارخانجات ماشین آلات) وجود متخصصین فنی لازمست. البته مستنطق بکلیه آثار باقیه جرم بصیر است اما دیگر نمیتواند خواص و طرز قرار گرفتن و وجود هر اثر را بانحص فنی تشریح و نظریه قضائی ایجاد نماید. خبره

بمستنطق كمك میکند. هر مجهولی را که مستنطق بواسطه عدم تخصص فنی حل نموده حل میکند و نشو و نمای نظر قضائی در هر اثر و اماره موجودی که در محیط جرم قابل ملاحظه است وابسته تخصص او میباشد.

باترقیات روزافزونی که هر علم و فنی بخود میگیرد شکمی نیست دخالت خبرگان در دائره تحقیق زیاد تر میشود البته بعضی جرائم مثل قتل و سرقت و منافیات عفت و ایراد ضرب و کلاه برداری و خیانت در امانت شخص مستنطق بدون احتیاج رجوع بخبره کشف و تعقیب مینماید ولی در اغلب جرائم دیگر مثل جعل و تخریب و جرائم مربوطه بکشت و زرع باید بخبره رجوع شود.

در انتخاب خبرگان خیلی دقت کنید، هم نظور که شاهد میتواند در تحقیق و اثباترا باطل و بیحاصل سازد و مستنطق بپرايه قضیه را دنبال و عاقبت کشف نکند همانطور خبره ناشی کلیه اعمار شمارا خراب میکند. این نکته مخصوصاً در دوائر تحقیق ایران رعایت نمیشود و سهل انکاری بسیاری در انتخاب خبرگان بعمل میآید اغلب اشخاصی که تخصص کافی در فن مخصوص خبرویت ندارند انتخاب و بر روی اظهار عقیده بی اساس با عقاید بی مأخذ که از جستنهای انفاقی دماغ ناشی شده و برسبیل تصادف و گفتنی را باید گفت اظهار عقیده کرده اند مصمم قضائی میگیرند و متهم را تعقیب مینمایند همیشه خبره انتخاب کنید که متخصص باشد و در طرز اظهار عقیده با احتیاط و هر چه بگوید بر روی مأخذ و میزان و تدبیر و تصورات صحیح و خالی از احساسات طرفداری و بغض و کینه و حسد و انتقام نیز باشد. مطلقاً بعقیده خبره تسلیم ندوید و اگر احتیاج دارید بخبرگان دیگر رجوع نمائید بعضی دوسیه را اگر بدقت مطالعه کنید میبینید در هر ورقتن شك و تردید و نظرهاي مختلفی شمارا میگیرید و ظن و گمان تولید میشود علت آنست که بدست اشخاص ناشی دوسیه تشکیل شده و همینکه خبرگان متخصص و ماهر و مجرب انتخاب نشوند دفتر تحقیق شما را دوچار همین عیوب خراهند ساخت.

ناتمام ... رضا لطفی